

**การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น***
**The Development of a Teaching and Learning Model to Foster Creativity
for the 2nd Year Elementary School Students under
the Local Administration Organization**

¹สุจิตรา โขมะพัฒน์, ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์ และ ปิยาภรณ์ พิชญาภีรัตน์

¹Suchittra Komapat, Phumpong Jomhongpipat and Piyaporn Pichayapirat

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: std.60671940104@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์วิจัย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการด้านการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 2) เพื่อพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกลุ่มเป้าหมาย คือ ครูผู้สอนศิลปะ โรงเรียนในสังกัดในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 29 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อประเมินความสอดคล้องเหมาะสมของแบบแผนการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบประเมินความเหมาะสม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า แบบแผนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์แบบแผนในการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบตามแนวคิดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน การเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐาน และการเรียนการสอนโดยใช้พหุสัมพันธ์ องค์ประกอบของแบบแผนมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. เนื้อหา 4. ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 สร้างประสบการณ์ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเชื่อมโยงช่องทางการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสหลายทางพร้อมๆ กัน ได้แก่ 1) การเห็น 2) การได้ยิน 3) การได้กลิ่น 4) การรู้รส 5) การรู้สึกที่ผิวหนัง ขั้นที่ 2 ประสานแนวคิด ขั้นที่ 3 พืชสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น 4) ความคิดละเอียดละออ ขั้นที่ 4 ร่วมกันเสนองาน ขั้นที่ 5 วิเคราะห์สะท้อนผล ขั้นที่ 6 ฝึกฝนพัฒนา 5. สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6. การวัดและประเมินผล ซึ่งเรียกว่า แบบแผนการเรียนการสอน ECCPRD Model

คำสำคัญ: แบบแผนการเรียนการสอน; ความคิดสร้างสรรค์; องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The research article included the following objectives: 1) to investigate the current problems and needs with regard to teaching and learning to foster creativity in the arts for the second-year elementary school students; and 2) to develop a teaching and learning model to foster creativity in the arts for the second-year elementary school students under the framework of the local administrative organization. The target group included 29 art teachers from schools under the local administrative organization in Ubon Ratchathaini Province, selected through purposive sampling, to test the congruence of a teaching and learning model. The instruments for the study were a questionnaire and a goodness-of-fit test. The statistics used were percentage, mean, and standard deviation.

According to the results of the study, a teaching and learning model that fosters creative thinking is a model that is systematically based on creativity, art and multisensory learning. The model consists of six components: 1) principles; 2) objectives; 3) content; 4) teaching and learning methods, which are divided into five steps, namely (1) building experiences, i.e. learning activities that involve the simultaneous connection of sensory channels through multiple senses, such as seeing, hearing, smelling, tasting, and touching, (2) alignment of ideas, (3) creation, which includes initiation, active thinking, and flexible thinking, (4) co-presentation, (5) critique and reflection, and (6) practice and development; 5) learning media and sources; and 6) measurement and evaluation. The model is referred to as the “ECCPRD teaching and learning model”.

Keywords: Teaching and Learning; Creative Thinking; Local Administrative Organization

บทนำ

แนวคิดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-based learning) การเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐาน (Art-based Learning) และการเรียนการสอนโดยใช้พหุสัมผัส (Multisensory Learning) สามารถบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะแก่นักเรียน โดยความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอนและการฝึกปฏิบัติที่ถูกต้อง ควรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัย โดยเฉพาะช่วงก่อนวัยเรียน เพราะเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูง ศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์ของเด็กกำลังพัฒนา หากช่วงนี้เด็กได้รับประสบการณ์หรือกิจกรรมที่เหมาะสมและต่อเนื่องเท่ากับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในอนาคต (Phanmanee, 2014) การคิดสร้างสรรค์เป็นธรรมชาติส่วนหนึ่งของการเจริญเติบโตและ พัฒนาการทางสติปัญญา ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริม เพราะจะมีผลต่อสมองและคุณภาพชีวิตของคนให้ดีขึ้น The Secretariat of the National Education Council (2009) เห็นว่าการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความสามารถที่นำมาใช้ในการคิดอย่างสร้างสรรค์ทางศิลปะและ เป็นความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เติบโตเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้และใช้สติปัญญาผ่านการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ

การสอนพหุสัมผัสช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมและประสบการณ์รับรู้ภาษาผ่านประสาทตา การได้ยิน การดมกลิ่น การลิ้มรส การสัมผัสและการเคลื่อนไหว มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยให้ระบบการเรียนรู้ การสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโสตทัศนูปกรณ์ ประเภทให้แรงเสริมทางสายตา ด้วยแสง สี ส่งผลให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในบทเรียน และสามารถจดจำได้ดียิ่งขึ้น ผู้สอนจึงควรส่งเสริมโดยการนำการเรียนรู้จากประสาทสัมผัสหลายๆ ด้านมาใช้ประโยชน์สูงสุด (Promsaow, 2010) การให้เด็กเรียนรู้โดยวิธีทักษะประสาทสัมผัส การดมกลิ่น การชิม การฟัง การมองเห็น และการสัมผัสจะทำให้จิตสำนึกในการรับรู้ของเด็กแต่ละคนได้รับ การพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว กิจกรรมประสาทสัมผัสและอวัยวะต่างๆ ในการรับรู้ความรู้สึก เป็นสิ่งที่ให้ความสุขแก่เด็กเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาสติปัญญาและความสามารถ ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ การรับรู้ที่เกิดจากการจัดประสบการณ์ โดยให้เด็กได้ ปฏิบัติจริงจากการใช้วิธีทักษะประสาทสัมผัสจะเป็นการรับรู้ที่ถาวร สามารถนำมาผสมผสานเชื่อมโยง ประสบการณ์เดิม เพื่อขยายหรือสร้างความรู้ใหม่ อีกทั้งมีการนำความรู้ มาประยุกต์เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิต (Ketkhuntod, 2013)

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยการจัดประสบการณ์ทางศิลปะที่หลากหลายในการส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ที่น่าสนใจในการนำมาประยุกต์เข้ากับการจัดประสบการณ์ศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดที่หลากหลายและการคิดสร้างสรรค์ของเด็กด้วยแนวคิดเชิงสร้างสรรค์อยู่บนพื้นฐานของการคิดอย่างเป็นระบบ ผ่านจินตนาการ การสำรวจ ทดลอง แก้ปัญหาและสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ เนื่องจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ คือ การสร้างความตระหนักเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเข้าสู่เรื่องที่จะเรียนรู้ การระดมพลังความคิดเพื่อเป็นการตั้ง ศักยภาพของผู้เรียนให้ค้นหาคำตอบหรือคิดออกแบบและสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยตนเอง การนำเสนอและวิพากษ์ วิจารณ์แสดงความคิดเห็น การวัดประเมินผลและเผยแพร่ผลงานจากการสร้างสรรค์ เหมาะสมที่จะทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์เพิ่มขึ้นและ ทำให้ผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของนักเรียนบรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอนและ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และ Ruechaipanich, and Nimitpongkul (2019) ได้กล่าวถึงวิธีสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning: CBL) ว่าเป็นการนำหลักการสอน Active Learning มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ร่วมด้วยโครงสร้างหลักที่พัฒนามาจากวิธีสอน แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) และแนวทางการพัฒนาความคิดแนวนาน (Parallel Thinking) ของเอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน โดยสังเคราะห์เป็นกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นกระตุ้นความสนใจ 2) ขั้นตั้งปัญหา และแบ่งกลุ่ม 3) ขั้นการค้นและคิด 4) ขั้นนำเสนอ และ 5) ขั้นประเมินผล จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) นั้น สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร นำเสนอ ทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะด้านสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งเป็นทักษะที่มีความจำเป็นต่ออนาคต (The Secretariat of the Education Council Ministry of Education, 2017)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 2 โดยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะตามแนวคิดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-based learning) การเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐาน (Art-based Learning) และการเรียนการสอนโดยใช้พหุสัมผัส (Multisensory Learning) ขึ้น ซึ่งผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิด สร้างสรรค์ทางศิลปะได้อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน อีกทั้งผลการวิจัยก็จะเป็นแนวทางให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้สนใจสามารถนำกระบวนการดังกล่าวไปปรับใช้ตามความเหมาะสมเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 2 ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการด้านการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 (R1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการ และการศึกษาองค์ประกอบของการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

วิธีดำเนินการ ศึกษาเอกสาร รายงานผลการเรียน การนิเทศและสังเกตชั้นเรียน รวมทั้งวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน 5 ท่าน และครูที่สอนวิชาศิลปะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 29 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แล้วนำข้อมูลที่ได้มาประมวล เพื่อกำหนดโครงสร้างของเครื่องมือ และขอบเขตเนื้อหา

2. สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหาเพื่อเสนอกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ด้าน ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาได้ค่าดัชนีความ สอดคล้องเท่ากับ 0.60-1.00 มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 45 ข้อตามแบบของ Likert

3. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์แล้วนำไปทดลองกับครูไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือก่อนนำไปใช้กับครู จำนวน 29 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การ

ปกครองส่วนท้องถิ่น และวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นในการรูปแบบเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการ ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร ตำรา งานวิจัยและสื่อต่างๆ เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของทิตนา แชมมณี, อารีรักษ์ มีแจ้ง, Saylor (1981), Joyce and Well, Arends, Weil, Joyce and Kluwin, Dick and Carey, Eggen & Kauchak

2. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์โดยใช้การสร้างสรรค์เป็นฐาน ตามแนวคิดของอารี รังสินนท์, Divito1, Guilford

3. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ศิลปะเป็นฐาน ตามแนวคิดของ Robin Rooney, Ann Patterson and faculty, Taylor and Ladlin

4. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ใช้พหุสัมผัส ตามแนวคิดของกาญจนา พรหมขาว, อัมรา พรหมสาขา ณ สกลนคร, วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ

ระยะที่ 2 (D1) การพัฒนารูปแบบการพัฒนาพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีการดำเนินงาน 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบการพัฒนาพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านสภาพปัจจุบัน ความต้องการในระดับความคิดเห็นระดับมากขึ้นไปมาเป็นข้อมูลในการกร่างรูปแบบ และสังเคราะห์เอกสารองค์ประกอบของรูปแบบ กำหนดองค์ประกอบ ของรูปแบบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 5 ท่าน ด้านการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ด้านการวิจัยและด้านศิลปะ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

รูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และเอกสารประกอบรูปแบบ คือ คู่มือการใช้ที่มีรายละเอียดในการนำรูปแบบไปใช้ ผลการหาประสิทธิภาพของแบบประเมิน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น” สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการด้านการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 ($\bar{X} = 3.25$) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับ สภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและผู้เรียน ($\bar{X} = 3.42$) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้น ให้ผู้เรียนเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.40$) และ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการออกแบบและสร้างสรรค์ชิ้นงาน ($\bar{X} = 3.38$) ตามลำดับ ด้านปัญหาโดยรวมมีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับปัญหาจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ขาดทักษะในการเลือกใช้รูปแบบวิธี การสอนและเทคนิคการเรียนการสอนที่หลากหลายสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.65$) ขาดความรู้ความเข้าใจในการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.55$) ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและผู้เรียน ($\bar{X} = 3.50$) ตามลำดับ ด้านความต้องการโดยรวมมีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.75$) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ควรผสมผสานระหว่างการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานศิลปะเป็นฐานและการใช้พหุสัมผัสในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.68$) ผลจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต้องยอมรับได้และนำไปสู่ การแก้ไขพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูงขึ้นเต็มตามศักยภาพ ($\bar{X} = 3.58$) ใช้เกณฑ์การประเมินที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถศักยภาพของผู้เรียนและสอดคล้องกับสภาพจริง ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.49) ด้านโดยเรียงลำดับการจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดกิจกรรม ($\bar{X} = 4.73$, S.D.= 0.46) ด้านวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.49) และด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นครั้ง ดังนี้

รูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบแผนการดำเนินการสอนที่จัดอย่างเป็นระบบระเบียบสอดคล้องกับทฤษฎี หลักการเรียนรู้หรือการสอนที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายโดยประกอบด้วยทฤษฎี หลักการที่รูปแบบ กระบวนการเรียนการสอนหรือขั้นตอนที่อาศัยวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่างๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือทำให้ผู้เรียนไปสู่จุดหมายกำหนด ได้รับการออกแบบโดยมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้และการมุ่งใจเพื่อช่วยให้ผู้เรียน

บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) ขั้นตอนการเรียนการสอน 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผล

สรุปผลการสังเคราะห์องค์ประกอบหลักการของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ รูปแบบการเรียนการสอนเน้นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเสริมสร้างและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) ใช้ทักษะกระบวนการทางศิลปะและประสบการณ์เรียนรู้ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดจินตนาการในการคิดสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ (Art) เน้นพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การมองเห็น การได้ยิน การดมกลิ่น การรู้รส และการสัมผัสที่ผิว (Multisensory) นำไปสู่การสร้างสรรคผลงานทางศิลปะที่แปลกใหม่ตามจินตนาการอย่างอิสระ (Productivity)

Figure 1: ECCPRD Model

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบการเรียนการสอนจัดขึ้นอย่างเป็นระบบตามแนวคิดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-based learning) การเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐาน (Art-based Learning) และการเรียนการสอนโดยใช้พหุสัมผัส (Multisensory Learning) องค์ประกอบของรูปแบบมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3.เนื้อหา 4.ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 สร้างประสบการณ์ (Experience) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเชื่อมโยงช่องทางการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสหลายทางพร้อมๆ กัน ได้แก่ 1) การเห็น (Seeing) 2) การได้ยิน (Hearing) 3) การได้กลิ่น (Smell) 4) การรู้รส (Taste) 5) การรู้สึที่ผิวหนัง (The Tactual Sense) ขั้นที่ 2 ประสานแนวคิด (connect ideas) ขั้นที่ 3 พืชิตสร้างสรรค์ (Create) มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ความคิดริเริ่ม (Originality) 2) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) 3) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) 4) ความคิดละเอียดละออ (Elaboration) ขั้นที่ 4 ร่วมกันเสนองาน (Presentation) ขั้นที่ 5 วิจารณ์สะท้อนผล (Reflect) ขั้นที่ 6 ฝึกฝนพัฒนา (Develop) 5. สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6. การวัดและประเมินผล ซึ่งเรียกว่า รูปแบบการเรียนการสอน ECCPRD Model

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการด้านการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านปัญหาโดยรวมมีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปัญหาขาดทักษะในการเลือกใช้รูปแบบวิธี การสอนและเทคนิคการเรียนการสอนที่หลากหลายสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของผู้เรียน ขาดความรู้ความเข้าใจในการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Eisner (2002) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานช่วยในการปรับปรุงคุณภาพครู ครูที่ใช้ศิลปะตามกลยุทธ์การเรียนการสอนให้บรรลุจะมีความกระตือรือร้นมากขึ้นในการทำงานตามที่ครูหรือนักวิชาการที่มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานกลายเป็นผู้ที่มีศิลปะและความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น ทั้งด้านการทำงานร่วมกันและ การจัดการเรียนการสอนแบบสหวิทยาการ ทำให้เกิดประสบการณ์และการเรียนทั้งครูและนักเรียน (Synder, 2004) และการจัดการเรียนสอนด้วยศิลปะเป็นฐานกับการศึกษามุ่งเน้นไปที่ บทบาทของศิลปะและ ศิลปะในชีวิตประจำวันเป็นรูปแบบใหม่ที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจโลกมากยิ่งขึ้น การจัดการเรียนสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานกับการ ศึกษาสามารถดำเนินการสอนได้กับผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นการฝึกให้มองข้ามกฎหรือระเบียบทางวินัยแบบเดิมๆ (Springgay et al. 2008)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 จากการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบของรูปแบบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3.เนื้อหา 4.ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 สร้างประสบการณ์ (Experience) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเชื่อมโยงช่องทางการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสหลายทางพร้อมๆ กัน ได้แก่ 1) การเห็น (Seeing) 2) การได้ยิน (Hearing) 3) การได้กลิ่น (Smell) 4) การรู้รส (Taste) 5) การรู้สึที่ผิวหนัง (The Tactual Sense) ขั้นที่ 2

ประสานแนวคิด (connect ideas) ขั้นที่ 3 พิชิตสร้างสรรค์ (Create) มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ความคิดริเริ่ม (Originality) 2) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) 3) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) 4) ความคิดละเอียดละออ (Elaboration) ขั้นที่ 4 ร่วมกันเสนองาน (Presentation) ขั้นที่ 5 วิจารณ์สะท้อนผล (Reflect) ขั้นที่ 6 ฝึกฝนพัฒนา (Develop) 5. สื่อและแหล่งเรียนรู้ สื่อสิ่งพิมพ์ ใบความรู้ ใบกิจกรรม ภาพประกอบ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ วีดิทัศน์ สื่ออื่นๆ สื่อบุคคล การนำเสนอ การจัดนิทรรศการ แหล่งเรียนรู้ ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นและ 6. การวัดและประเมินผล ใช้วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจ แบบประเมินผลงานทางศิลปะ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ ซึ่งเรียกว่า รูปแบบการเรียนการสอน ECCPRD Model และสอดคล้อง Khaemanee (2002) กล่าวไว้ว่า รูปแบบการเรียน การสอนมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ดังต่อไปนี้ 1) มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐาน หรือเป็นหลักของรูปแบบการเรียนการสอนนั้นๆ 2) มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียน การสอนที่สอดคล้องกับหลักที่ยึดถือ 3) มีการจัดระบบคือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบของระบบ ให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้นๆ 4) มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สรุป

องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3.เนื้อหา 4.ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 สร้างประสบการณ์ (Experience) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเชื่อมโยงช่องทางการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสหลายทางพร้อมๆ กัน ได้แก่ 1) การเห็น (Seeing) 2) การได้ยิน (Hearing) 3) การได้กลิ่น (Smell) 4) การรับรู้รส (Taste) 5) การรู้สึกที่ผิวหนัง (The Tactual Sense) ขั้นที่ 2 ประสานแนวคิด (connect ideas) ขั้นที่ 3 พิชิตสร้างสรรค์ (Create) มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ความคิดริเริ่ม (Originality) 2) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) 3) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) 4) ความคิดละเอียดละออ (Elaboration) ขั้นที่ 4 ร่วมกันเสนองาน (Presentation) ขั้นที่ 5 วิจารณ์สะท้อนผล (Reflect) ขั้นที่ 6 ฝึกฝนพัฒนา (Develop) 5. สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6. การวัดและประเมินผล ซึ่งเรียกว่า รูปแบบการเรียนการสอน ECCPRD Model

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นครั้งนี้จะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านความคิดสร้างสรรค์ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา เป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ใหม่ๆ ร่วมกับการบูรณาการเรียนการสอนให้เกิดผลประโยชน์กับนักศึกษาและให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

1.2 ครูผู้สอนควรนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในสถานศึกษาของตนเองและโรงเรียนในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการวิจัยในครั้งต่อไปในเชิงลึกเพื่อพัฒนาทักษะการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ในชั้นสูงในระดับชั้นอื่นอีกด้วย โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนให้ครูผู้สอนหรือผู้ที่สนใจทำการหาข้อมูลในการปรับรูปแบบการเรียนการสอนต่อไป

References

- Arends, R. I. (1997). *Classroom Instruction and Management*. New York: McGraw Hill.
- Education Council Secretariat Ministry of Education. (2009). *Thought-provoking Learning Management Creation*. Bangkok: Learning Innovation Promotion Group for Teachers and Officials.
- Eisner, E. W. (2002). *The Arts and the Creation of Mind*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Joyce, B., & Weil, M. (2000). *Models of Teaching*. (6th ed). Boston: Allyn and Bacon.
- Ketkhuntod, B. (2013). *A Numerical Sense Study of Kindergarten 2nd Year Students in Specialized Schools with Disabilities from Organizing a Learning Experience that Uses a Series of Activities to Promote Number According to the Concept of Multisense*. (Master's Thesis). Rajabhat University Nakhon Ratchasima. Nakhon Ratchasima.
- Khaemane, Th. (2005). *Variety of Alternative Teaching Methods*. (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Khaemmanee, Th. (2002). *Science of Teaching*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Phanmanee, A. (2014). *Train to Think, Think Creatively*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Phromsaow, K. (2010). *The Use of Multisensory Teaching Methods to Promote Vocabulary Knowledge and Students' English Writing Ability Grade 5*. (Master's Thesis). Chiang Mai University. Chiang Mai.
- Ruechaipanich, W., & Nimitphongkul, W. (2019). *Teaching Creativity, Learning Fun in the 4.0 Era*. Bangkok: SE-ED Uktion.
- Secretariat of the Education Council Ministry of Education. (2017). *National Education Plan 2017-2036*. (2nd ed.). Bangkok: Secretariat of the Council of Education.
- Springgay, S., Irwin, R. L., Leggo, C., & Gouzouasis, P. (2008). *Being with A/R/Tography*. Rotterdam, the Netherlands: Sense.
- Srisa-at, B. (2013). *Principles of Basic Research*. (9th ed.). Bangkok: Suweeriyasart.
- Synder, S. (2004). *Total Literacy ABD the Arts*. Retrieved March 19, 2004, from www.aeideas.com/articles/tlandarts
- William, J. R. (1970). *Managerial Effectiveness*. New York: McGraw-Hill Book Company.